

HEA KOOLI eneseanalüüs

Kool: Väätsa Põhikool

Kooli lühikirjeldus ja eripärad

Väätsa Põhikool on Järvemaal Türi vallas asuv väike ja õdus mõisakool, mille juurdeehituse (tegelikult koolihoone) sõbralike seinte vahel käib igapäevaselt teadmisi omandamas üle saja viiekümne õpilase. Kooli õpilaste arv on viimase 3 õppeaasta jooksul pööranud uuesti tõusule - kui 2014/2015.õa õppis koolis 106 õpilast, siis 2019/2020.õa õpib koolis 153 õpilast.

Kooli pedagoogilise meeskonna suurus on 21 töötajat, sh kooli juhtkond (koolijuht, õppejuht, huvijuht) ja tugiteenuseid pakkuvad sotsiaalpedagoog ja abiõpetaja.

Kooli füüsiline õpikeskkond on õpilassõbralik ja kaasaegne: 2011.aastal lõppesid mõisahoones ja ümbritsevas pargis renoveerimistööd ja koolihoone, kus igapäevane õppetöö peamiselt toimub, sai põhjaliku uuenduskuuri 2016.aasta jooksul. Remondi käigus kaasajastati kõik õpperuumid, sh tagati õpetajatele kasutamiseks kõik õppetöök vajalikud digivahendid. Klassiruumides toimuv õppimine-õpetamine muutus läbipaistvamaks, kuna sealset tegevust on võimalik jälgida ka koridoridest. Koolihoone on rekonstrueeritud energiatargaks hooneks, mille toimimist saavad õpilased igapäevaselt jälgida ja õppetöös kasutada. Kooli koridorides on õpilastele loodud võimalused ronimiseks, turnimiseks, ehitamiseks (pehmed kuubikud) ja mängimiseks (keks, lauajalgball, kabe, male jms). Mitmed mängud on õpilased ise valmistanud õppetegevuse käigus. Aktiivsemaks liikumiseks on mõeldud ka päeva keskel toimiv pikem õuevahetund.

Kooli tegevuse aluseks on 2015.aastal mitmete sidusrühmadega koostöös valminud ambitsioonikas arengukava, kus sõnastati järgnevas perioodiks nii kooli väärtused (innovatsioon, professionaalsus, praktilisus) kui ka missioon ja visioon. (Vt. <https://vaatsapk.ee/wp-content/uploads/2015/11/V%c3%a4%c3%a4tsa-P%c3%b5hikooli-arengukava-aastateks-2015-%e2%80%932020.pdf>). Arengukava on kooli jaoks elav dokument, millest lähtuvalt toimub õppe-kasvatustöö iga-aastane sihiseade. Muudatused arutatakse läbi ka kooli hoolekoguga. (N: Vt Lisad. Tekst 1*)

Väätsa Põhikooli eesmärgiks on pakkuda õpilastele koos heatasemelise põhiharidusega kaasaegsete tehnoloogiliste lahenduste baasilt teadmisi infotehnoloogia kasutamiseks igapäevaelus ja siduda igapäevane õppetöö praktilisuse ja ettevõtlikkusega. Tallinna Ülikooli poolt 2019.aastal läbiviidud koolikeskkonna uuringu põhjal võib väita, et Väätsa kooli õpetajaskond on innovaatiline ning avatud muutustele ja õpitegevuse mitmekesistamisele (Vt Lisad. Joonis 1*). Õpilaste arvu silmas pidades on teostatavaks eesmärgiks ka õpilaste individuaalsele arengule keskendumine. Sellele annab tunnistust asjaolu, et lisaks kodukoha õpilastele käib Väätsa koolis ka mitmeid õpilasi nii Paidest kui Türilt. (N: 2018/19.õa valis piirkonna välisest õpilasest (n=30) vaid 6% Väätsa kooli sellepärast, et oli toimunud elukoha

muutus. Ülejäänud õpilaste valiku põhjuseks oli vajadus turvalisema, rahulikuma koolikeskkonna järele (koolikiusamise; õpiraskuste või käitumisprobleemid eelmises koolis).

Fookusteema: Mõtestatud õppimine

Ühiskonna kiire areng tekitab pidevalt uut informatsiooni. Huvipakkuva info hulk on niivõrd suur, et asjahuvilistel on sageli raske selle omandamisega toime tulla. Läbisegi informatsiooni ammutades tekib õppijal raskusi tervikpildi saamisega õpitavast.

See, kuidas me õpime ja kas õpitut omandame, sõltub sellest, kuidas me seda teeme ning milliseid vahendeid, võtteid ja meetodeid me selleks kasutame.

Muutunud õpikäsituses kasutatakse üha sagedamini mõtestatud õppimise mõistet, mis sisaldab õppija autonoomiat, aktiivsust ja loominguilisust, õpitava seostamist igapäevaeluga, teadmiste integreerimist, arutlemist ja analüüsi, toetavat tagasisidet, mis eeldab õpetajate koostöist õpetamist ja kogemuste vahetust.

Väätsa kooli eesmärk ongi muuta õpitegevust mõtestatumaks.

Rõhuasetuste muutust ja õpetajate koostöö sisulisemat koordineerimist alustasime 2018/2019. õppeaastal 7.klassiga. Kooli eesmärk on järgnevatel õppeaastatel mõtestatud õpitegevust laiendada järgnevatele klassidele.

Mõtestatud õppimise eneseanalüüsi abil peab selguma, kui palju me esimese katseaastaga püstitatud eesmärgi täita suutsime, milliseid probleeme tekkis ja mida arvestada edaspidise tegevuse planeerimisel.

Mõtestatud õppimise rakendamise eesmärgid:

- Tõsta õpilaste aktiivsust, haaratust ja huvi õpitegevuse vastu.
- Muuta õpitegevus praktilisemaks, rakendada ja seostada õpitut paremini eluga.
- Ainete lõimise abil vähendada õpilaste õpikoormust.

Teema ja selle rakendamise eesmärgi seos kooli arengukavas sõnastatud väärtustega:

- 1) **praktilisus:** kõigel, mida teeme, on konkreetne seos elu ja tegevusega. (Koolis toimuv peab toetama mõtestatud õppimise eesmärgi);
- 2) **innovaatilisus:** julgus riskida, katsetada ja muuta. (Meie kool on avatud muutustele – seda nii personali, õpilaste kui vanemate osas – olles valmis õppima, õpitut ellu viima ja tegevusi korrigeerima);
- 3) **kõrge professionaalsus:** pidev enesetäiendamine, ettevõtlikkus. (Õpetajate pidev enesetäiendamine ja valmidus koostööks (N: Belbini meeskonnakoolitus) ning katsetamiseks on eelduseks edukaks muudatuseks)

Millistele küsimustele soovime analüüsis vastuseid leida:

- 1) Kas paremini mõtestatud õppetegevus (Tulevikukooli programmi käivitamine 7.klassis) on tõstnud õpilaste õpihuvi ja haaratust/aktiivsust õpitegevuses?
- 2) Kas projektis osalemine on õpitegevuse muutnud õpilaste arvates praktilisemaks?

- 3) Kuidas aitavad kaasa teadvustatud õpiväljundid ja õpilaste enesehindamine õpitulemuste saavutamisele?
- 4) Kas selline õpitegevuse muutus aitab kaasa ainete lõimisele ja õpilaste õpikoormuse vähenemisele?
- 5) Kuidas on kasvanud õpetajate koostöös õpetamisel?
- 6) Kuidas on juhtkond toetanud muutuse elluviimist?

Taustast – fookusteema ja eesmärgi põhjendus

Tallinna Ülikooli Haridusinnovatsiooni keskuse professori Mati Heidmetsa sõnul eeldavad ühiskonna muutused ka kooli muutumist. Ta väidab, et Eesti koolis on tähenduslikkuse defitsiit. TLÜ 2017.a kooliuuringu tulemuste põhjal teeb professor tagasiside seminaril järelduse, et kooli muutuste mõjuahel liigub läbi organisatsiooni kultuuri ja õpetaja tajutud võimestatuse (Vt Lisad. Joonis 2*). Ta väidab, et kooli mainet mõjutab see, mis koolis tegelikult toimub ja muutus koolikultuuris ja õpikäsituses võiks aidata kaasa meie õpilaste koolirõõmu tõusule ja õpetajate rahulolu paranemisele.

Selleks, et saada oma kooli tegevuse kohta kõrvalseisja asjatundlikku hinnangut, on Väätsa Põhikool osalenud mitmetes koolivälistes küsitlustes, mille tulemused on andnud kooli jaoks olulist infot. 2017. ja 2019. aastal saime tagasiside TLÜ korraldatud kooliuuringust, millele andis täiendava toe 2018.a ja 2019.a Innove õpilaste rahulolu uuring ning Ettevõtliku kooli standardi täitmine ja sellele järgnenud koolisisised õpetajate arutelud.

TLÜ 2017.a uuring tõi välja meie kooli õpilaste (küsitleti 3.kooliastme õpilasi) kõrge rahulolu oma kooli ja sotsiaalse kliimaga, kõrge oli ka õpilaste võimestatus (võrreldes teiste koolide õpilastega). Samas uus õpikäsitus ja haaratus õppetööst olid suhteliselt keskpärase tulemusega. (Vt Lisad. Joonis 3*)

Õpetajate tulemused samas uuringus näitasid õpetajate kõrget võimestatust, aga keskpärast avatust uuendustele ja uuele õpikäsitusele ning suhteliselt nõrka koostöösust. (Vt Lisad. Joonised 4 ja 5*)

Tulemuste arutelu põhjal jõudis kooli juhtkond järeldusele, et

- uuenduste paremaks mõtestamiseks vajab meeskond häid koolitusi;
- üksteise paremaks mõistmiseks käib iga õpetaja vähemalt kolme kolleegi tundides ja annab nähtust ka tagasisidet;
- ühiste arusaamade kujunemiseks alustatakse kord nädalas koostöötunniga, kus arutletakse õppekava uuenduste ja ainete integreerimise vajaduse ning võimaluste üle.

Järgneva õppeaasta jooksul külastati üksteise tunde, arutleti koostöötunnis õppekava uuendustega seotud probleemide üle, püüti ühtlustada erinevaid arusaamu, teha ühiseid kokkuleppeid ning toimusid mitmed asjalikud meeskonnakoolitused õppimise mõtestamisest (G.Arro - 2x), HEV laste toetamise võimalustest (M.Saksniit) ja Belbini meeskonna rollide rakendamisest õpetajate koostöös (M.Soomre - 2x).

Innove poolt korraldatud õpilaste uuringud 2018. ja 2019.a (küsitletakse ainult 8.kl õpilasi) tõid välja õppetöö pigem **keskpärase mõtestatuse** (oskus õpitut siduda ja teadmisi rakendada igapäevaelus) (Vt Lisad. Joonised 6 ja 7*) ja üsna **madala koostöise õppimise**. (Vt Lisad. Joonis 8*). Kuigi uuringute alusel **kooli maine ja rahulolu** (Vt Lisad. Joonis 9*) on jätkuvalt suhteliselt kõrge; õpilaste ja õpetajate vaheline suhe on hea ning koolis pakutakse mitmeid õpilasi toetavaid tegevusi, siis nende mõju õpitööle ei tule nii selgelt esile kui oleme eeldanud. Seetõttu **võtsime 2018/2019. õppeaasta peamiseks eesmärgiks** õppetöö kujundamise viisil, mis võimaldaks õpitut suuremal määral seostada igapäevase eluga ja pakkuda õpilastele võimalusi saadud teadmisi ja oskusi demonstreerida. (Nt: 7.kl õpilaste lõputööna matka organiseerimine väiksematele mais 2019 - Vt Lisad. Fotod 7 ja 8*.)

Mõtestatud õppimise muudatuste sisseviimine on kindlasti kergem algastmes, kus klassiga tegeleb põhiliselt üks õpetaja. Ka õpilaste õpihuvi on nooremate õpilaste hulgas kõrgem. Murdeas on aga õpilaste õpihuvi ja –aktiivsust hoida tunduvalt raskem. Selles astmes nõuab õpitegevuse muutmine ja mõtestamine sisukamat õpetajate koostööd ning piisavat selgitust toimuvast nii õpilastele kui vanematele. Seetõttu otsustasime muudatustega alustada esialgu ettevaatlikult ühes klassis (7.klass). Valiku tegi lihtsamaks asjaolu, et selle klassi juhataja on noor, loov, innovaatiline ja aldis kõike uut ise katsetama. Positiivse kogemuse saamise pinnalt oldi valmis siis sama süsteemi rakendamist jätkama edaspidi ka järgmistes klassides.

Oma tegevuse paremaks õnnestumiseks liitusime TLÜ Tulevikukooli programmiga lootuses saada sealt ka teadurite tuge ja nõuandeid. (Vt ka <https://www.tlu.ee/hti/tulevikukool>). Nende juhtimisel tõime teadlikumalt sisse ka tõendus põhise lähenemise - Nt: õpilaste, õpetajate rahulolu küsitlused, igakuised tegevuse analüüsid jms)

Mida tegime?

Muutuse esilekutsumiseks tegime sisulisi ja korralduslikke muudatusi 7.klassi õppetöös läbi õppeainete lõimingu ja klassivälise või huvialaste tegevuste sidumise õppetöoga.

Õpetajate ühistegevuse põhjal leiti igakuised ainekavade lõimise võimalused, viidi need ühise nimetaja alla ja pealkirjastati, sõnastati igakuised üldised eesmärgid, saavutatavad üldpädevused ning ainealased õpiväljundid. Sellest lähtuvalt määratleti ühised tegevused/tunnid ning kavandati iga kuu lõppu õpilastele individuaalne või grupitööna praktiline ülesanne (lõputöö), millega saadi demonstreerida kuu jooksul õpitud teadmisi ja oskusi (Vt Foto 1 ja 2; tekstid 2-4*). Lõputöö tegemiseks planeeriti iga kuu viimane koolipäev, mil tavaõppetööd ainetundide näol ei toimunud. Õpilased said enesehinnangulehe abil iga kuu lõpus hinnata oma õpiväljundite omandatust.

Võrreldes eelmise aasta hea kooli eneseanalüüsiga oleme seadnud fookuse kitsamaks ja keskendumise seekord eesmärgis selgitatud õppetöö-alase muudatuse sisse viimisele. Analüüsi aspektidest keskendumise vaid õppe- ja kasvatustööle ning juhtimisele, sest need toetavad seatud eesmärgi saavutamist kõige vahetumalt. Teised tegevused ja aspektid eelmise aasta analüüsist ei ole siiski ebaolulised, vaid need jäävad jätkuvalt toetama kooli arengut (Nt: koostöö laiemalt ja lastevanemate kaasamine).

VALDKOND: ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ**Valitud aspektid:**

- õpetaja töötab selle nimel, et õpilane on õppeprotsessis aktiivne osapool, õppimine on talle huvitav ja ta tunneb sellest rõõmu;
- aineõpetajad teevad omavahel koostööd;
- õppeained on omavahel lõimitud;
- õppeülesanded on seotud praktilise eluga.

Valitud eesmärki aitab täita mitmete aspektide koosmõju, mistõttu valisime antud valdkonnast välja 4 aspekti, mis meie läbiviidavaid tegevusi kõige enam toetavad ja milles me soovime kooli arengut näha.

Seos kooli väärtustega:

- **praktilisus** ehk õpitaval peaks olema eesmärk ja seos ümbritseva eluga. See väärtus on oluline nii töötajatele kui ka õpilastele õppetöö läbiviimisel.
- **kõrge professionaalsus:** pidev enesetäiendamine, ettevõtlikkus – antud juhul on oluline õpetajate areng meeskonnana – õpilase areng ei ole üksikute õppeainete summa, vaid õpetajate meeskonnatöö tulemus.

Aspektide valiku põhjendus

Väätsa põhikooli õpilased on kooliga suhteliselt rahul: kool on nii õpilaste kui ka lastevanemate silmis mainekas ning õpetajad toetavad õpilaste arengut, koolis on usalduslik õhkkond (Vt Lisad. Joonised 10 ja 11*). Koolis jagub põnevaid ja õppetööd mitmekesisistavat tegevust, olgu siis huvitegevuse kaudu, aktiivõppepäevade või väiksemate projektidena. Samas saame aru, et selline tegevus võiks olla oluliselt eesmärgistatum ja süsteemsemalt seotud igapäevase õppetöö ja eluga. Nii välise uuringute alusel kui ka koostöötunnis arutledes mõistame, et igapäevases õppetöös ei taju õpilased, miks nad õpivad; aga ka mõned õpetajad ei mõista vajadust muutunud õpikäsituse põhimõtete rakendamiseks täiel määral. Juhtkonna eesmärgiks on, et kõik õpetajad mõistaksid koolielu muutuste vajalikkust ja rakendaksid seda teadlikult oma igapäevatoos koos tegutsedes ja üksteist toetades.

Seepärast oleme viimastel aastatel arutlenud, kuidas saavutada nendes mitmekesisistes tegevustes süsteemsus, järjepidevus ja jätkusuutlikkus, tagades samas eri õppevormide kasutamiseks vajaliku paindlikkuse.

Selleks leidsime sobiva võimaluse liitumise näol TLÜ Tulevikukooli programmiga.

Muudatuste eesmärk ja oodatav tulemus:

Viia igapäevasesse õpitegevusse sisse muudatused, mis aitaksid õpilastel paremini mõista õpitu seoseid eluga ja rakendada seda eakohaselt:

- õpilased mõistavad paremini, miks ja mida nad õpivad ja mõistavad õpitava seoseid igapäevase eluga;
- õpilased tunnevad end õppetöös aktiivse osalejana; kasvab õpihuvi ja õppetööst haaratus;
- kasvab õpetajate koostöös õppe planeerimisel ja läbiviimisel.

Aspektiga tegelemise kirjeldus

Pärast ettevalmistustööd (kooskõlastamine hoolekoguga, lastevanemate teavitamine, õpetajate töised arutelud, planeerimine ja tegevuse läbiviimise vormistamine) (Vt. Lisad. Tekstid 1- 4*) käivitus 2019.a jaanuarist 7.klassis õpitegevuse muutus eesmärgiga õppetöö paremini mõtestada. Kogu ühistegevust juhtis loodud juhtrühm, kuhu kuulusid 5 liiget - direktor, õppejuht, 7.klassi juhataja ja 2 aineõpetajat. Neid toetasid TLÜ mentorid (Vt. Lisad. Fotod 3 ja 4*).

Enne õpitegevuste muutuste sisseviimist viidi läbi õpilaste üldpädevuste ja motivatsiooni testid, mida planeeriti kevadel võrdlemiseks korrata. Juhtgrupi arvates olid testid mitte teemakohased (pigem noorematele sobivad) ja seetõttu kevadel teste ei korratud. Seega motivatsiooni muutuste võrdlust läbi viia polnud võimalik.

Õpilaste kuu algas klassijuhatajatunnis kogu kuu läbi arutamisega ja mõtestamisega. Iga aineõpetaja tegi seda sama oma aine õpiväljundite kohta iga kuu esimeses ainetunnis. Õpilased said kirjalikud enesehinnangulehed kuu lõpus õpiväljundite omandatuse hindamiseks. (N: Vt. Lisad. Tekst 5*).

Igas klassijuhatajatunnis arutlesid õpilased nädala õnnestumiste ja vähem rahulolu pakkunud õpitöö üle. Iga teema läbimisel viis õpetaja klassiga läbi kokkuvõtva tagasiside küsitluse (N: Vt. Lisad. Tekst 6*). Küsitluse eesmärk oli saada tagasisidet õpilaste arusaamisest õpitegevuse muutustest ja parendamist vajavatest aspektidest.

Iga kuu lõpuks valmis planeeritud koostöine või individuaalne lõputöö (Vt. Lisad. Fotod 5 - 8, ja video 1*), hinnati enesehinnangulehel oma õpiväljundite saavutamist (Vt. Lisad. Tekst 7*) ja vastati tagasiside küsitlusele kogu kuu õpitegevuse kokku võtmiseks. Õpetajate jaoks tehti õpilaste õpiväljundite omandamisest digikokkuvõtte kogu klassi kohta (Vt. Lisad. Tekst 8*).

Siinkohal võib ühe näitena lõputöödest tuua märtsikuu MÄNGU teema, mille eesmärgiks oli igas aines koostada erinevaid ainealaseid mängu, mis lõputööna ka videosse võeti. (N: Vt video 1*)

Ka õpetajad kohtusid igal nädalal koostöötunnis, kus räägiti läbi nädala õnnestumine, täpsustati järgmise nädala koostöised tegevused ja klassijuhataja andis ülevaate õpilastega arutlust ja viimasel nädalal kuulõpu küsitlusest.

Kuigi õpilaste tähelepanekute ülevaadet kuulati huviga, siis esialgu keskenduti ikka uue perioodi planeerimisele.

Õpitegevus 7.klassis muutus mitmekesisemaks – mõnel nädalal oli planeeritud õpetajate

ühistunde, teisel juhul said õpilased terveks kuuks valida oma meelisaine (N: käsitöö, kunstiõpetuse ja tööõpetuse) vahel, mõnikord kohtuti kutsutud külalisega või mindi hoopis koolimajast välja õppekäigule.

Kõik see tõi kaasa kogu kooli tunniplaani pideva korrigeerimise 7.klassi õpitegevuste planeerimise järgi, aga ka stabiilsuse kadumise igapäevarutiinis. Algul oli see stressi tekitavaks teguriks nii õpilaste kui õpetajate jaoks. Kuid pikapeale harjuti ka sellega.

Tuleviku kooli programmi koolipoolne juhtgrupp pidas TLÜ mentoritega iganädalast skype-sidet, kus anti ülevaade tehtust ja tutvustati planeeritut. Kord kuus käidi Tallinnas kohtumas Tuleviku kooli programmis osalevate koolide seminaril või käisid programmijuhid Väätsal (Vt. Lisad. Fotod 3-4*) külas.

Aspektiga tegelemise tulemused

7.klassis mõtestatud õpetamisega tegelevate õpetajate (n=11) seas läbiviidud küsitlusele (koostajad T.Pern ja M.Kirss) vastas uue kooliaasta eel 8 õpetajat ja direktor. (Vt. Lisad. Tekst 9 ja tekst 10*)

Nende vastuste põhjal võib teha järgmised järeldused:

- kogu õpitegevuse muutmine oli väga mahukas ja aeganõudev, kuid väga sisukas ja vajalik tegevus;
- õppetegevuse mõtestamine tõi kaasa tegusama õpetajate koostöö, üksteise parema mõistmise, kolleegide ainesisu parema tundmise, aga ka mõttelaadi muutuse: õpetajate individuaalne vastutus muutus kollektiivseks vastutuseks;
- õpiväljundite igakuine sõnastamine ja õpilastega läbi arutamine aitas õpetajatel endilgi eesmärgi paremini mõtestada ja keskenduda kõige olulisemale;
- kogu õpitegevuse mõtestamine ja üldistamine muutus paremaks;
- õpetajate hinnangul muutunud õppekorraldus õpitulemustele märgatavat muutust kaasa ei toonud, küll aga olid õpilased õpiprotsessis teadlikumad; enamjaolt ka aktiivsemad;
- õpetajate arvates tõi see õpilastele kaasa elevust, valikuvõimalusi, tundide mitmekesisemaks muutumist;
- kuna selline õppekorralduse muutus oli esmakordne, siis oli see algul uus ja tundmatu, aga ajapikku hakkas ühine tegevus aina paremini toimima;
- kõik vastajad olid valmis sellise muutunud õppekorraldusega jätkama.

Õpetajatele meeldis:

- püüe muuta õppimine praktilisemaks ja elulisemaks;
- koos mõtlemine, koos tegemine, ühise asja ajamine;
- ainete sisu ja eesmärkide ühitada püüdmise, ühtlustamine;
- enamusele osalenud õpetajatest selline õppetegevuse mõtestamine meeldis.

Välja toodi ka probleemseid kohti:

- väga suur ajakulu (tulevikule mõeldes - mis saab siis, kui meil on juba kolme (2020/21.õa) klassi õpitegevuse mõtestamine. See nõuab kolme koostöö tundi nädalas?);

- kõik õpetajad (2-3) ei olnud alati valmis ühistegevusse panustama; kokkulepetest (N: tähtajad) mitte kinnipidamine takistas ka mõnikord ühistegevust;
- ainete sisu, eesmärkide ühisosa leidmine, aga vahel ka ühiste arusaamade kujundamine on olnud raske ja aeganõudev;
- õpiväljundid ei olnud sõnastatud alati õpilastele arusaadavalt ja lõputöö ei aidanud iga kord ainete lõimisele kaasa;
- viimastele kuudele mõeldes oldi ajahädas ja ettevalmistused kiirustades nii hästi ei õnnestunud;
- ainesiseselt puudus vabadus (N: ajalises, loogilises ülesehituses), sest tuli pidevalt kohandada enda tegevus ühiste eesmärkidele; see tõi kaasa tunde, et aine eesmärgid ja mõtestatus kannatavad;
- kerkis üles ka küsimus – kas siin poleks õige üleriigiliselt ülikooli teadlaste tasandil ühine raamistik välja töötada, millele iga kool siis oma näo ja mõtte juurde lisab.

Õpetajate ettepanekud järgmise õppeaasta planeerimisel:

- arvestada iga klassi jaoks üks koostöötund nädalas;
- jätta iga planeeritud perioodi vahele puhveraeg ootamatuste silumiseks;
- sõnastada õpiväljundid õpilastele lihtsas ja selges sõnastuses;
- perioodi teemade planeerimisel võiks keskenduda rohkem üldpädevustele, lõputöö eesmärgistamisel enam elulisusele ja/või praktilisemale;
- mõtestada ja sõnastada lõputöö (miks ja kuidas?), ja õpiväljundid arusaadavalt ja üheselt mõistetavalt kõigile - nii õpetajatele kui õpilastele; see lisada selgesõnaliselt ka õpilaste enesehindamislehele;
- lõputöö valmimist toetavad kõik õpetajad läbi oma aine – need tegevused lisada ka iga õppeaine tegevustena perioodiplaani;
- jälgida, et muutunud õppekorraldus õpilaste koormust ei suurendaks;
- võtta analüüside tulemused aluseks edaspidisteks arendustegevusteks;
- põhjalikumalt läbiarutamist vajavad:
 - o hindamiskriteeriumid, et õpilased saaks adekvaatsemalt enesehindamislehel ennast hinnata;
 - o õpilaste kaasamine tegevuste ja lõputöö planeerimisprotsessi;
 - o õpetajate töökoormusega seonduv.

Kui õpetajate küsimustikust selgub, et mõtestatud õpitegevus, vaatamata suurele ajakulule ja panustamisele ning mõningatele vajakajäämistele, õnnestus päris hästi, siis sama oluline on õpilaste kogemus seoses muutunud õpitegevusega.

7.klassi õpilased vastasid õpetajate küsimustega enam-vähem sarnasele, kuid põhjalikumale küsimustikule (koostajad T.Pern ja M.Kirss) (Vt. Lisad. Tekstid 11 ja 12*). Klassi 13 õpilasest vastas küsimustikule 11.

Kokkuvõttena võib välja tuua järgmised järeldused:

- õpitegevuse mõtestamine enamusele õpilastest meeldis, kuigi oli ka traditsioonilise

õppimise pooldajaid (4);

- õpilastele meeldis, et kuus oli üks üldisem teema, mis läbis erinevaid aineid;
- tundides tehti rohkem rühmatöid ja enamusele meeldisid ka kuude lõputööd;
- pooled (6/11) vastanud õpilastest leidsid, et kuu algul kirjeldatud õpiväljundid aitasid kaasa õppimisele, sest teati täpselt, milleni pidi välja jõudma;
- kuu lõpul toimunud enesehindamine ja tegelikud õpitulemused langesid kokku rohkem kui poolte õpilaste arvates;
- muutuste osas õpitegevuses tajuti rohkem koostööd, märgati aineõpetajate püüdu aineid lõimida ja teemasid siduda; ainete ühendamine aitas õpitut paremini omandada; õpitegevus oli huvitavam;
- kõik õpilased leidsid, et nad olid õpitegevuses aktiivsed osalejad;
- üle poolte õpilastest pidas õpitegevust praktilise eluga seotuks ja 5/11 täheldas enda õpihuvi tõusu;
- 8 õpilast tajus lõputöodes ainete lõimimist.

Samas toodi välja ka häirivaid asjaolusid:

- 8 õpilast 11-st leidis, et muutused tõid kaasa õpikoormuse suurenemise;
- 11-st 4 õpilast tunnistas, et muutused olid nende jaoks negatiivsed, sest selline õpe tekitas segadust, kuna õpetajate sõnumid ei langenud alati kokku; häiris ka lõputööde tegemine; nende arvates võiks tavapärase õpitegevus jätkuda;
- kõige enam rahulolematust tekitas õpilaste hulgas õpetajate koostöö puudulikkusest tekkinud vajadus lisatööde tegemiseks; mõningatel juhtudel häiris ka sellest tingitud õpetajate noomimine;
- enesehindamine ei toetanud enamuse arvates õpiväljundite omandamist, sest osa õpilaste arvates ei võtnud nad seda tõsiselt;
- 5 õpilast vastanutest leidis, et enda hinnang ja tegelikud õpitulemused ei langenud ka kokku.

Ka õpilased tegid ettepanekuid õpitegevuse arendamiseks:

- mõtestatud õppetegevus vajab edasi arendamist, ühtlasi saadi aru, et selline muutumine on algul ikka probleeme tekitav;
- ainete lõimimisega on vaja jätkata, aga see kõik ei tohiks kaasa tuua õpilaste koormuse suurenemist;
- õpetajate kokkulepped ja koostöö vajab sisukamaks muutmist, et vältida segaduste teket;
- sõnastatud õpiväljunditest on vaja kõigil õpetajatel kinni pidada;
- õpilased soovivad enam kaasa rääkida kuu teemade ja lõputööde planeerimisel, *sest sõna sekka ütlemine tuleb meile endile kasuks.*

Kuigi õpilaste küsimustik oli pikem ja põhjalikum, ei osanud me kõigile huvipakkuvatele aspektidele küsimustiku koostamisel mõelda (N: õppe praktilisus, miks aktiivsus ei kasvanud, kuidas õpikoormus tõusis). Siit vajadus järgmiseks aastaks küsimustiku täiendamiseks ja täpsemaks töötlemiseks peaks kasutama osa küsimustes valikvastuseid.

Kokkuvõttes...

... saab täheldada, et iga algus on raske, aga siiski lootustandev.

Nii õpetajad kui õpilased tundsid rõõmu koos tegutsemistest, märkasid püüdu ainete lõimimisel, õpitegevuse praktilisemaks ja elulisemaks muutumist ning õpilaste huvi ja aktiivsust õppetöös. (Vt eesmärgid 1 ja 2 ning valitud aspektid 1-4). Mõlemad pooled märkisid, et muutunud õpitegevus toetas õpiväljundite paremat omandamist. Toodi esile ka õppetöö mitmekesisemaks ja huvitavamaks muutumist. Kõigile meeldisid olukorrad, kus õpilased said võimaluse valida mingiks perioodiks meelisaineid.

Õpetajad tõstsid esile kaasnenud koostöö sisulisemaks muutumise, üksteise parema mõistmise, ainete lõimimise ja õpiväljundite ühitamise; ühistegevuse sisulise planeerimise ja koos tegutsemise ühiste eesmärkide nimel (Vt valitud aspektid 2 ja 3).

Kõik küsimustikule vastanud õpetajad ja pooled õpilastest olid valmis uuendustega jätkama.

Nii õpetajad kui õpilased soovisid edaspidises koostöös kaasata rohkem õpilasi õppetegevuse ja lõputööde planeerimisse.

Seega - märgata oli positiivseid muutusi osalejate mõtteviisis:

- enamuse õpetajate individuaalse vastutuse muutumist vastutuseks ühise asja õnnestumise eest;
- ja osa õpilaste arengut ennastjuhtivamaks õppijaks, kes soovib osaleda ka otsustamisprotsessis.

Kogu poolaasta jooksul tunnetasid õpetajad juhtkonna suurt usku asja õnnestumisse, usu sisendamist nii õpilastesse kui õpetajatesse; tunnustati direktori eestvedamist, aktiivset osalemist ja innustavat juhtimist ja toetust, probleemide tekkimisel võrdset panustamist lahenduste leidmisse.

Seega (Vt muudatuste oodatavad tulemused) võib väita, et sisseviidud muudatused õigustasid ennast. Seega on vaja mõtestatud õpitegevusega jätkata ja jõudumööda seda laiendada.

Samas, edaspidise tegevuse planeerimisel on vaja arvestada mitmete probleemsete asjaoludega, mis vajavad läbi mõtlemist ja arendamist.

1. Õpilaste arvates tõi selline õppe ümberkorraldamine kaasa **õpikoormuse suurenemise** (vt. eesmärk 3); teatud **segaduste tekkimise** ja **enesehindamise vähese mõju õppimisele**. Neid probleeme õpetajad oma tagasivaates ei täheldanud. Pigem nähti õpilaste õpikoormuse vähenemist, õpilaste aktiivsuse tõusu, mida aga õpilased oluliselt ei tunnetanud.

Järelikult on vaja täpsemalt läbi mõelda, millised tegevused saab paremini erinevates ainetes ühitada, et õpilaste koormus ainesiseselt või lõputööga ei suureneks ja älgida ühistest kokkulepetest kinnipidamist. Õpetajate ettepanekuna toodi välja ka lõputööd toetavate tegevuste märkimise vajaduse õpilaste hinnangulehele.

Ka vajab õpilaste õpikoormus (N: Stuudiumis märgitud kodused ülesanded)

juhtkonnapoolset jälgimist ja tulemuste analüüsimist.

Segaduste tekkimist aitavad vältida õppijast lähtuvate ja lihtsalt sõnastatud õpiväljundid ja lõputöö eesmärgid.

Täpsemad hindamiskriteeriumid (N: õpiväljundite lühitest) aitaksid õpilastel hinnangulehel õpiväljundite omandamist hinnata mitte tunnete, vaid teadmiste/oskuste põhjal. Siis on õppijal kergem/selgem anda endale oma omandatusest hinnangut.

2. Vähem (4/11) kui pooled õpilastest igatsesid **traditsioonilist koolielu** tagasi.

Pidevaid muutusi taluvad/elavad raskemini läbi ebakindlamad inimesed. Samas on õppureid, kellele aktiivõppemeetodid ei sobi.

Vaja on läbi mõelda, kuidas aidata/toetada ebakindlaid õpilasi pidevalt muutavas, aktiveerivas õpikeskkonnas. Siin saab toetuda tugispetsialistide kaasamisele, õpetajate individuaalsust arvestavale, toetavale/mõistvale suhtumisele ja vajadusel traditsioonilistele konsultatsioonidele.

3. Õpetajate koostöö tulemusena eeldati **õpilaste huvi ja haaratuse kasvu** (Vt aspekt 1), mis ka õpilaste arvates osaliselt õnnestus.

Meie eesmärk peaks aga olema võimalikult kõigi õpilaste haaratus õpitegevuses. Õpetajate selgem, läbimõeldum, mitmekesisem, erinevaid vajadusi arvestav õpitöö planeerimine ja omavaheline koostöö ning rohkem võimalusi meelisainetega süvitsi tegelemiseks aitaks võib-olla kaasa ka haaratuse ja huvi tõusule.

4. Õpetajate aruteludest ilmses tõsiasi, et koostöistes lõputöödes ei olnud **kõigi õpilaste panus ühesugune**, mis tõi kaasa mõne kohusetundlikuma õpilase suurema õpikoormuse.

Individaalsete ja koostöiste lõputööde osakaal oli vaadeldaval perioodil 2/3, mis võiks enam-vähem sellistes proportsioonide jätkuda. Õpilastele meeldivad (aga see on ka eluks vajalik oskus) koostöised tegevused. Õpetaja oskus peab olema seda koostööd paremini/õiglasemalt juhendada ja jälgida, innustada tublimaid kas märkamise, tunnustamise, hindamise vms abil.

5. Õpetajate mure, et **kõik õpetajad ei panusta ühistegevusse**, eeldab juhtkonna nõudlikumat suhtumist kõigi õpetajate kokkulepetest kinnipidamisse. Ka õpilased leidsid, et õpetajate nõudmised ei olnud ühesugused ja teatud kokkulepetest ei peetud kinni.

Seega, vaatamata õpetajate poolsele rahulolule omavahelise koostöö osas, on koos tegutsemises võimalik planeerimist, mõtestamist ja panustamist parandada.

6. Õpetajate poolt välja toodud **suur ajakulu ja koormuse tõus** vajab juhtkonna poolset läbimõtlemit, kuidas õpetajate aktiivsust jätkuvalt võimestada. Ära kuluks ka õpetajate ettepanekud, kuidas olukorda kõigile osapooltele rahuldust pakkuvalt lahendada.

7. Õpetajate aruteludest selgus, et suuremad **ootused** olid TLÜ **teadurite toele**. Kogu protsessis tundus rõhk olema ülikooli poolset jälgimisel ja innustamisel, aga kooli ootused olid pigem nõustamisel (N: õpilaste motiveerimine; koostöiste tundide metoodika).

Siit ka vajadus leida häid koolitajaid, kes nõustaks õpetajaid digivahendite seltsis viibivate õpilaste motiveerimiskunsti ja koosõpetamise meetodika osas.

VALDKOND: JUHTIMINE

Valitud aspektid

- kooli igapäevane tegevus lähtub teadlikkust sihiseadest;
- juhtimine on avatud, innustav ja õiglane ning koolijuht ise on heaks eeskujuks kogu kooliperele.

Seos kooli väärtustega:

- **innovaatilisus: julgus riskida, katsetada ja muuta** - mistahes muudatuse sisseviimisel on oluline luua uuendusi võimaldav ja eksimuste osas turvaline keskkond ning muutusi toetav organisatsioonikultuur, kus inimesed tunnevad ennast ja enda tegevusi olulistena ning seetõttu soovivad panustada organisatsiooni. Kooli juhid peavad olema koolielu eestvedajad, aga ka eeskujud professionaalsel enesearengul. Kõik muudatused on alati seotud riskidega. Organisatsioonikultuur peab toetama uuenduste katsetamist, vigadest õppimist, kartmata halvaks panu ja heade kogemuste elluviimist.

Aspektiga tegelemise kirjeldus:

Väätsa kooli õpetajate kollektiiv on väike, aga sõbralik ja kokkuhoidev. Omavahelised suhted on avatud ja toetavad. Ühised ettevõtmised laabuvad mõnusa huumori ja rõõmsameelsusega. Õpetajate rahulolu kooliga, oma töökoormuse, töö sisu ja -tasuga ollakse üle vabariigi keskmise. Meie koolist ei lahkuta kergekäeliselt. Seda kinnitavad ka TLÜ läbiviidud uuringud. (Vt. Lisad. Joonised 12-14*)

Õpetajad on kõik professionaalid, enesearendamisele avatud ja valmis uuendustega kaasa minema. (Vt Lisad. Joonis 16*)

TLÜ innovatsioonikeskuse 2017.a uuringust selgus, et Väätsa kooli III kooliastme õpetajate võimestatus võrreldes teiste koolidega oli suhteliselt kõrge, usalduslik õhkkond koolis oli hea, samas avatus uuendustele, suhtumine uude õpikäsitusse, mõtestatus keskpärane ja õpetajate koostöisus oli hoopiski madal. (Vt Lisad. Joonised 4 ja 5*)

Samast uuringust selgusid ka meie III kooliastme õpilaste seisukohad: õpilaste kooli kiindumus, meeldivus, sotsiaalne kliima, ka võimestatus ja autonoomia olid võrreldes eakaaslastega rõõmustavalt kõrged. Nii nagu õpetajatel oli ka õpilaste arusaam uuest õpikäsitusest, aga ka õppetööst haaratus keskpärane. (Vt Lisad. Joonis 3*)

Uuringu tulemuste põhjal otsustas kooli juhtkond, lähtudes kooli arengukava eesmärkidest, et vajalik on sihiteadlik muutuste sisseviimine. (Vt eespool kirjeldatu lk 3-4)

Uue TLÜ koolikeskkonna uuringu 2019.a tulemuste põhjal on näha, et õppetööga seotud aspektid - koolisisene koostöö ja õpetajate koostöö on tõusnud, kõige enam aga koostöine õpetamine, tagasidestamine aga on veel keskpärane. (Vt Lisad. Joonis 15*)

Et nimetatud uuring viidi läbi ajal, mil mõtestatud õppimise protsess oli sellel õppeaastal lõpusirgel, siis võib järeldada, et nii meetmed uuenduste arendamiseks, kui ka katsed mõtestatud õppetegevust läbi viia on kandnud vilja.

Koostöisus (viiakse läbi ühiseid tunde ja antakse vastatikut tagasisidet) on küll 2017.aasta uuringuga võrreldes oluliselt tõusnud, kuid selles vallas (N: sisuliselt) on veel arenguruumi (Vt. Lisad. Joonised 8 ja 15*).

Organisatsioonikultuuri analüüsides (Vt. Lisad. Joonised 16 -18*) on märgata, et õpetajate hinnangul on koolis kõrge innovaatilisus, paindlikkus ja emotsionaalne seotus. Nad tunnevad, et neid on kaasatud otsustamise protsessi.

Ühtsustunne, jagatud juhtimine, uus mõtteviis ja enastjuhtiv õpetaja - need on ressursid, mis toetavadki innovaatilist koolikultuuri..

Seetõttu on Väätša kooli paljude koolide (nende, kes kooli väisavad) arvates uuenduste tegemisega esirinnas. Kooli kosmoseprogramm, Innovatoorium, Tark koolimaja jm annavad sellest ka märku. Ka Tuleviku kooli programmiga liitumine on üks näide kooli valmidusest katsetada, riskida (ka eksida) ja muutuda.

Sellise koondpildi koolist on kujundanud koolijuht, kes ise on innovaatiline, paindlik, püüab ise kogu aeg õppida ja areneda ning eeldab ja julgustab seda tegema ka oma kollektiivi liikmeid. (Vt. Lisad. Joonised 16 ja 17*).

Liitumine Tuleviku kooli programmiga toimus Väätša kooli direktori initsiatiivil.

Kõik õppekorraldusega seotud pidevad muutused (tunniplaan, õpetajate vabaks tegemine jms), aga ka nendest muutustest aeg-ajalt tekkinud pinged lahendas õppejuht oma rahulikult moel.

Juhtkond toetas kõiki ainealaste või klassiväliste tegevuste tarvis minevaid väljaminekuid (bussid, õppevahendid jms) kooli eelarvest.

Tuleviku kooli vaimne liider oli direktor, tema eestvedamisel ja juhtimisel loodi programmi juhtgrupp, mille arutelud toimusid regulaarselt 1 x nädalas.

Kõigi aineõpetajatega õppetegevuse planeerimisel (ka 1x nädalas) toetas ta loovaid ideid, raskuste tekkimisel püüdis ta pakkuda probleemidele lahendusi, kahtluste korral püüdis sisendada usku - just seepärast, et ta ise kindlalt uskus, et liigutakse õigel teel.

Seetõttu on olulised ka koolijuhi, kui Tuleviku kooli programmi aktiivse eestvedaja, innustaja ja osaleja mõtted õppetegevuse muutustest mõtestatud õpetamise kontekstis (Vt Lisad. Tekst 13*).

Mõned väljavõtted tema tagasivaatest 7.klassi õppetegevuse õnnestumistele, probleemidele ja edaspidiste tegevuste planeerimisele.

- Muutused 7.klassi õppetegevuses on olnud mahukad. Liikudes aga ikka edasi püstitatud eesmärgi poole, muutub õppimine meie õpilaste jaoks terviklikumaks, mõistetavamaks ja mõtestatumaks.
- Kõige toredam oli õpetajate sisuline koostöö, üksteise parem mõistmine, suurem usaldus - see kindlasti hakkab edasi kanduma ka õpilastele.
- Aineõpetajana aitasid mind kuu õpiväljundid keskenduda olulisele; informaatika

muutus toetavaks vahendiks kuu eesmärgi saavutamisele.

- Koolis tervikuna on nüüd sihipärasemalt võimalik siduda üritusi, õppekäike jms.
- Õpilastel oli ühine asi ajada, mis oli aineteülene.

Probleemidest:

- on meie võimekus siduda kokku ahel "kuu eesmärk -> ainete õpiväljundid -> lõputöö". Kui ainete õpiväljundid ei toeta selgelt kuu eesmärgi saavutamist ja õpetaja ei aita seda teadvustada õpilastele kasvõi kaudsemate seostena, siis on ahel katki ja õpilaste jaoks terviklikkus lõhutatud.
- Me veel ei oska arvestada objektiivselt aja kuluga, mida on õpilaste jaoks vaja. Siin on tarvis koostöö viia veel sisulisemaks. Peame võtma ainetundides aega kokku, et teha ruumi mõtestatusega seotud muutustele.
- Ajakulu saab kokku hoida ka sellega, et analüüsida õppesisu ja teadlikult välja jätta vähem oluline õpilase kujunemisel.
- Veel mõned probleemid: õppeaineid on palju, mahud erinevad; 11 õpetajat ei ole tõhusalt toimiv meeskond - äkki edaspidi kaasata õpetajaid rolli-/teemapõhiselt?; üks tund nädalas planeerimisele on vähe; fikseeritud perioodid - ehk anda perioodi pikkused vabamaks?.

Ettepanekud:

- hoida tegevuste planeerimisel ja läbiviimisel kogu aeg eesmärgi silme ees;
- parandada planeerimisprotsessi, lähtuda edaspidi kogutud andmetest;
- leppida sellega, et aega pole lõputult; väärtustada seda, mis selles olukorras välja tuli; edaspidi saab ju paremini;
- leida koolid, kellega oleks võimalik koostööd teha, kogemusi vahetada;
- mõtestamiseks ja meetoodilise toe saamiseks on vaja tellida kedagi ülikoolist kõrvale.

Arengule suunatud organisatsioonis on ju vajalik julgus katsetada, eksida, seejärel analüüsida ja olukorda parendada. See eeldab aga pidevat andmete kogumist, tulemuste süsteemset analüüsi ja järelduste tegemist. (N: 2020. kevadel vastavad vaadeldava klassi õpilased Innove kooliuringu küsimustele, siis on võimalik võrrelda muutusi varasemate 8.klasside tulemustega). Analüüsi põhjal otsuste tegemisega on vaja koolis edaspidi sihipärasemalt ja süsteemsemalt tegelda.

Kooli kui organisatsiooni arengu seisukohalt (Vt. Lisad. Joonised 17 ja 18*) on innovaatsuse ja heade suhete kõrval vajalik tähelepanu pöörata ka tulemuslikkusele, mis Väätša õpetajate tunnetuses on vähene - uuringu tulemuste põhjal võrreldavate koolide osas on meie kooli tulemustele orienteeritus üks madalamaid. (Vt Lisad Joonis 16*). Ka siin on juhtkonnal mõtlemise ja kollektiivil arutelude koht: kas meie eesmärgid koolina on vaid protsessis osalemine või ka tegevuse tulemuslikkus.

Juhtimise innustamise ja innovatiivsuse kõrval on vaja väärtustada ka tegevuse tulemuslikkust ja kõigi kollektiivi liikmete kinni pidamist kokkulepetest, tähtaegadest jms, mis toetab igasugust koostöist tegutsemist. Siin on vaja juhtide nõudlikumat suhtumist ja

selgemaid sõnumeid kollektiivile.

Kokkuvõtteks:

Mõtestatud õppimise analüüsi fookusteemaks oli 7.klassi kogemuse kaaardistamine ja tulemuste analüüs, et selle põhjal teha järeldusi, mida sellest kogemusest õppida ja milliseid tegevusi lähtuvalt õpilaste ja kooli vajadustest jätkata ja mida ümber kujundada.

Analüüsi alguses esitatud küsimuste juurde tagasi tulles kokkuvõtteks (Vt lk 3):

1. Kõik õpilased leidsid, et Tuleviku kooli programmi õpitegevuses oldi aktiivsed, kuid haaratuse ja huvi tõusu märkas vaid osa 7.klassi õpilastest. (Vt lk 9)
2. Projektis osalemine on muutnud õpitegevuse õpilaste jaoks praktilisemaks, eriti meeldisid kuude lõputööd. (Vt lk 9)
3. Teadvustatud õpiväljundid muutsid õppimise õpilaste jaoks arusaadavamaks ja mõistetavamaks (teati täpselt, milleni peab välja jõudma); kuid enesehindamise osas leidsid pooled õpilased, et need ei langenud kokku tegelike õpitulemustega. (Vt lk 9)
4. Peaaegu kolmveerand õpilastest tajus õppeainete lõimingu, kuid õpilaste arvates õpikoormus mitte ei vähenenud, vaid suurenes. (Vt lk 9)
5. Õpetajatele meeldis omavaheline koostöö õppetöö mõtestamisel; ainete lõimimisvõimaluste leidmisel; lõputöö planeerimisel; ühistundide andmisel; mille tagajärjel üksteise mõistmine ja toetamine muutus paremaks. (Vt lk 7)
6. Juhtkonna tugi muudatuste elluviimisel oli toetav, julgustav ja innustav, pingeid maandav, lahendusi otsiv ja usku sisendav; vajaka jäi ehk kogutud andmete analüüsimisest ja selle põhjal otsuste tegemisest. (Vt lk 14)

Kuidas mõtestatud õpetamisega sisukamalt jätkata ja ilmnunud nõrkadele kohtadele lahendusi leida, seda on kirjeldatud lehekülgedel 8, 11 ja 15. Ettepanekutes toodud lahendusi on juba sellel õppeaastal ka rakendama hakatud (N: perioodi pikkus; puhveraeg; õpilaste koormuse jälgimine, koostöö otsimine teiste koolidega).

Koolis peab olema kõigil - nii õpilastel kui õpetajatel - mõtestatud, huvitav, arendav ja rahuldustpakkuv koolielu. Selle poole Väätsa kool oma tegevusega igapäevaselt püüdlebki.

Analüüsi koostasid: Tiia Pern ja Monika Kirss, sisendi analüüsi andis direktor Margo Sootla.

Märkus: * märgitud lisadega on võimalik tutvuda koolis kohapeal